

V PRIESTOROCH DK ŠAĽA
Výstava detských ilustrácií k 50. výročiu Zlatej priadky – ZUŠ, Šaľa, výtvarný odbor
(Foyer DK Šaľa)

Výstava fotografií z histórie Zlatej priadky
(Foyer DK Šaľa)

ODBORNÁ POROTA

PhDr. Ľubomír Šárik
Mgr. art. Katarína Hitzingerová, ArtD.
Mgr. art. Alena Weisel Lelková
Mgr. Karol Horváth
Mgr. art. Lenka Džadíková, ArtD.

DETSKÉ FÓRUM

Mgr. Kristína Šimková

VYHLASOVATELIA

Národné osvetové centrum z poverenia Ministerstva kultúry SR
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

ODBORNÝ GARANT A HLAVNÝ PARTNER

ORGANIZAČNÝ GARANT

SPOLUUSPORIADATELIA

MEDIÁLNI PARTNERI

SPONZORI

Listy Tálíe #3

VYDALO: Mestské kultúrne stredisko v Šali v spolupráci s Národným osvetovým centrom

ADRESA: SNP 16, 927 01 Šaľa, tel.: 031/ 770 4051

REALIZAČNÝ TEAM: MsKS, Šaľa, Realxpo, s. r. o.

REDAKCIA: Alexandra Štefková, Ivan Alákša, Alexandra Andrášiková, Laura Hadnagyová, Emese Szalai

FOTO: Roman Artim

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Josei Studio

NÁKLAD: 250 ks, nepredajné

ROK VYDANIA: 2023

Listy Tálíe #3

detskej

ZLATÁ PRIADKA

PIATOK 26. MÁJ 2023

NA CESTE ZA ZMYSLOM ALEBO PÚŤ ZA ZMYSLOM

Premený poetiky divadla hraného deťmi počas päťdesiatich rokov Zlatej priadky

Ked' som vstúpil do priestoru divadla hraného deťmi, moje postavenie bolo reflektovať umelecký a divadelný obraz v kontexte kultúrneho a spoločenského fenoménu, a divadelného zvlášť. Nebudem sa zaoberať spoločenskými ani politickými vzťahmi, ale divadelným obrazom divadla hraného deťmi v kontexte divadelnej ochotníckej činnosti.

V tom čase prevládala pohľad na divadlo hrané deťmi ako zmenšené divadlo dospelých s dôrazom na vzdelávaciu a výchovnú funkciu. Aj detské divadlo či kategória „D“ pre ochotnícke súbory činohry pri ZDOS ho odsúvali do roly umeleckého outsidera pohybujúceho sa na periférii divadelnej zóny. Tvarom pripomínali inscenácie dospelých z medzivojnového obdobia. Predlohy pre mnohočlenné súbory mali pôvod v textoch pre dospelých alebo v rozprávkach. Priblížiť sa skutočnosti znamenalo, že deti mimeticky opisovali dejové prvky – tak v jazyku, ako aj vo forme. Lepené fúzy, vypchaté bruchá, reprodukováná hudba a pod. Nuž, dieťa sa stalo objektom a stratilo sa v príbehu a jeho hrubej ilustrácii.

Či to boli divadlá pri kluboch, alebo základných školách, ich účasť na vtedajšej celoštátnej Detskej divadelnej Šali obnažovala potrebu emancipácie divadla hraného deťmi a jeho deriváty – sólové výstupy, scénické miniatúry, nemohry či detské recitačné kolektívy – si svoju účasť na celoštátnej prehliadke a súťaži (vtedy celoslovenskej) vážili. A pre tvorcov vznikla aj nová situácia, ktorú v Čechách prezentovala Eva Machková a jej publikácia Dramatická výchova. Na Slovensko sa dostávalo málo informácií zo svetovej tvorby divadla hraného deťmi. Aj kritická reflexia v terminológii opisovala pohľad na činohru. Ak čosi škrípalo, tak sa problém odbil slovami: veď sú to len deti. Potreba vzdelávania tvorcov bola naliehavá.

„Na Slovensko sa dostávalo málo informácií zo svetovej tvorby divadla hraného deťmi. Aj kritická reflexia v terminológii opisovala pohľad na činohru. Ak čosi škrípalo, tak sa problém odbil slovami: veď sú to len deti.“

Vtedy sa Brigita Koppová z Osvetového ústavu zasadila o progresívne vnímanie detstva na javisku. Nastalo obdobie, keď sa na javisku začalo v poetike používať neohraničené javisko, dieťa malo voľnosť pri tvorbe postáv a stávalo sa interpretom, nie objektom na scéne. Dramatická výchova na javisku netrvala dlho a preniesla sa do prípravy inscenácie. Do popredia opäť nastúpil prvok divadelnosti. Nie ako ekvivalent tvorivosti, ale ako autentický charakteristický znak divadla hraného deťmi. Brigita Koppová a Alenka Štefková po zmene režimu do Šale prizvali nielen tvorcov, víťazov krajských kôl, ale aj inscenácie zaujímavé svojou poetickou skladbou. Poetika divadla hraného deťmi už nebola manifestovaná kritickou reflexiou ako obsah príbehu. Objektom záujmu sa stala inscenačná podoba a subjektivita, kreativita detského interpreta.

Už sa nehovorilo o detských hercoch, rolách, postavení v sociálnom svete postáv.

A začala sa aj kreatívna skladba hodnotiteľov. Jej zloženie umne kreoval veľký priateľ divadla hraného deťmi na Slovensku PhDr. Jaroslav Černý. Už pred zmenou režimu poukazoval na potrebu vnímať detského interpreta ako subjekt kreativity. Práve Šafa bola priestorom, kde sa dalo hovoriť o problémoch divadla hraného deťmi, a mnohí tvorcovia svoje vznikajúce inscenácie obohatili o skúsenosti z celoslovenskej súťaže. Úpravu prozaických textov, rozprávok, dramatických diel robili tvorcovia pre deti a deti sa stávali spolutvorcami.

Nechcem enumericky hovoriť o všetkých, spomeniem len niektorých. Rovnako v činohre, pantomíme, hre so spevmi, ako aj v bábkovom divadle. Elena Zlatošová-Bakošová a súbor Ochoťníček z Púchova, Saša Skořepová a súbor Lano z Bratislavy, súbor Gong z Bratislavy, Viera Háberová zo ZŠ v Košiciach, Eva Mokrá a súbor Eva z Čadce, Ľudo Lešňanský zo ZŠ vo Vranove nad Topľou, Irena Novotná a súbor ATĎ zo Žiaru nad Hronom. Prirodzene, bábkari mali svoju celoslovenskú súťaž všetkých kategórií v Žilíne. Generácie sa striedali a pribúdali mladší tvorcovia. Detské divadelné kolektívy mali a majú jednu nevýhodu, deti sa striedajú a udržať v repertoári inscenácie je prakticky nemožné.

„Divadlo hrané deťmi však má svoj bytostný základ medzi tvorcom, pedagógom, priateľom, umelcom a organizátorom, ktorý splýva do jednej postavy. Keď sa takýto tvorca stratí, aj divadlo postihne jeho kríza.“

Aj celoslovenská súťažná prehliadka prechádzala premenami. Časom sa premenovala na súčasnú Zlatú priadku, ale hlavná bola zmena pohľadu na divadlo hrané deťmi, a to vďaka Národnému osvetovému centru, kam ako metodička nastúpila Elena Zlatošová-Bakošová. Nový tandem Elena Bakošová a Alena Štefková umožnil preniknúť na detské divadelné javisko pluralitnej „metodológii“ oproti monistickej, čo znamenalo posun od mimetického divadelného prejavu k metaforickému. Do priestorov divadla hraného deťmi vstúpili a aj mladí „rozhnevaní“ muži: Karol Horváth, Silvester Lavrík, Dušan Vicen, Peter Hudák. Ich pričinením sa na detské javisko dostali výrazne preformované rozprávkové príbehy. Dominovala v nich detská kreativita, nadsádzka, nonsens, absurdné polohy. Tradičná vzdelávacia funkcia ustúpila umeleckému obrazu. Slovom, na detské javisko sa vrátilo divadlo.

Iste, nebolo všetko inovatívne, ale tematicky vždy svojrázne zamerané na schopnosti detí. Súčasne sa aj táto tematická štruktúra vzťahovala na štruktúru postáv, či lepšie povedané, príbehových figúr. To vyvolalo protitlak tradicionalistov. Skladba Dead can dance, ktorou sa začínala vtipná Horváthova inscenácia O päť hodín dvanásť, ústiaca do poznania, že bozkávame vždy toho nesprávneho. Argument proti bol, že je to hudba nevhodná pre deti, deprimujúca, bezvýhodisková a pod. Ale inscenácia takejto hudbe – obradu – nastavila ironické a deťmi interpretované pravdivé vyústenie. Alebo Príbeh ozajstného Gullivera z maličkého dedinky na Orave v režijnej a pedagogickej práci Dušana Vicena. Dodnes mi znie výkrik jedného z detí na prázdnej scéne: „Gulliver.“ To úpenlivé

volanie po návrate sveta imaginácie a radosti zo života. Alebo nezabudnuteľná inscenácia Petra Hudáka Vaska, nespí! či Ľaľa ho. Hudák sústredene pracuje v súbore Ochoťníček z Púchova s deťmi rôzneho veku. Na výsledku tejto spolupráce vidieť, ako sa vývoj dieťaťa spontánne odráža v humorne nadnesenom prejave, pre dospelého s mnohými dobovými odkazmi.

To bol impulz zvýšiť odborné povedomie divadla hraného deťmi a akceptovať jeho vývoj a smerovanie. Teda vstúpiť do vzťahu s poučenými tvorcami a detským divákom. Ak sa totiž na javisku niečo nepodarilo, začalo sa zaoberať publikom. Na šaliansku prehliadku Zlatá priadka organicky pribudli tvorivé divadelné dielne, ktoré sa presunuli do priestorov mesta Šale. Prirodzene sa vytvorili isté centrá organizované okolo ZUČ alebo klubov. Základné školy sa po rôznych reformách na Zlatej priadke v Šali objavovali sporadicky, ale mnohé opakovane.

Do divadla hraného deťmi vstupuje výber tém, na ktorých participujú samotné účinkujúce deti. Nie sú to len príbehy z ich bežného života, ale aj námety z predlôh iných autorov v ich vlastnej interpretácii. Detské divadlo nadobúda symbolickú hodnotu, metaforickú obraznosť, myšlienkovú hĺbku. Milka Šavelová, Alena Váradyová, Sylvia Svákusová, Štefan Foltán, Marica Šišková, Zuzana Demková a iní. Všetci dlhodobo pracujú s deťmi a ich vzťah k dieťaťu a hodnotám umenia pramení aj z poznania rastúceho kolektívu niekoľkých generácií. Umelecký obraz, umelecká hodnota nemusí vždy korešpondovať s hodnotou estetickou. Práve hľadanie spôsobu, ako vypovedať o obyčajných veciach inak, vytvára aj v súčasnosti ontologickú podstatu divadla hraného deťmi. Príbeh je o niečom, ale divadlo JE niečím. Od slovesa byť, existovať, hlásí sa k svojmu pobytu vo svete.

Divadlo hrané deťmi však má svoj bytostný základ medzi tvorcom, pedagógom, priateľom, umelcom a organizátorom, ktorý splýva do jednej postavy. Keď sa takýto tvorca stratí, aj divadlo postihne jeho kríza.

Menili sa v Šali primátori, riaditelia Domu kultúry, vedúci, ale nadšenie hraničiace až s osobnou obeťou ostalo. Ostalo v priestoroch Domu kultúry v Šali aj po päťdesiatich rokoch. Dnešná podoba divadla hraného deťmi má tri smery, ktoré sa prelínajú – klasicistický, modernistický a súčasný. Posledný je poznačený hľadacstvom vo výbere témy, príprave inscenácie, výbere formálnych prvkov, ale predovšetkým centrom záujmu je hra, hravosť, súčasné videnie sveta očami detí. K tomu prispela aj generačná výmena na úseku divadla hraného deťmi. Mgr. art. Alexandra Štefková, PhD., pokračuje a rozvíja formovanie prehliadky Zlatá priadka. Aj jej zásluhou sa vyprofilovali hodnotiace kritériá na posúdenie najlepších detských kolektívov na Slovensku. V javiskovej realizácii hranej deťmi aj v smerovaní do radov detského publika. Hodnota a hodnotenie postúpilo od opisu ku kvalite a to je dobrá správa pre budúcnosť divadla hraného deťmi.

Čo dodať? Ad multos annos Zlatá priadka.

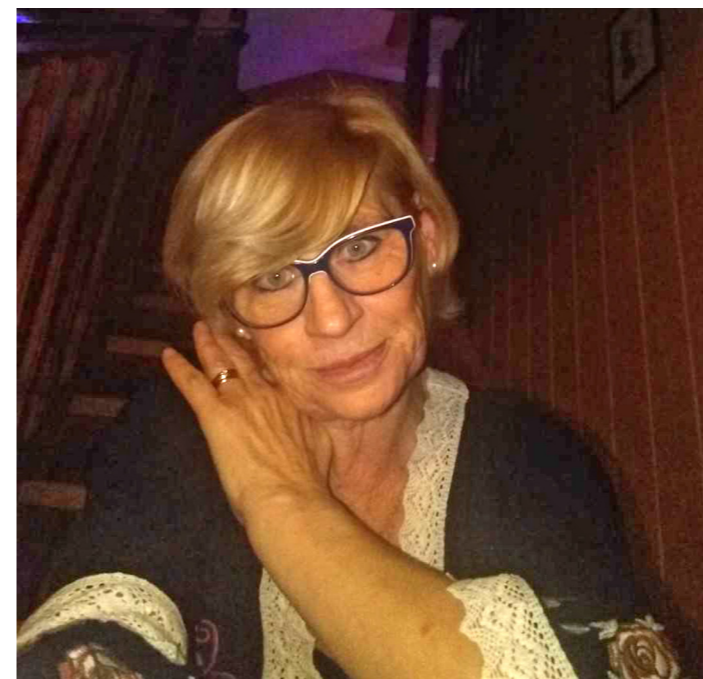
Tvoj Ľubo Šárik.

Nečasové spomienky zaznamenal Ľubo Šárik

Be. Iveta Meszárošová Žáková, Lehnice

... *bábkoherečka, režisérka, lektorka dielni tvorivej dramatiky, pedagogička...*

Moje prvé stretnutie s detským divadlom a hlavne s bábkou sa začalo v roku 1969 v Bábkarskom súbore UZLÍK, ktorý fungoval pod vedením Marice Mikulovej a Danky Pápayovej. Neskôr na strednej škole vznikol súbor LAMPÁŠIK, tu spomeniem meno Anička Cálíková, pár rokov som spolupracovala s DDS GONG a v roku 1992 som prebrala od Aničky Mrvovej súbor zložený z učiteliek a volali sme sa STRIGY. Môžem to skratiť – detské divadlo a dramatická výchova ma sprevádzajú celý môj život. ZLATÚ PRIADKU v Šali som organizovala v rokoch 2004, 2005 a 2008. Snažila som sa zaradiť do programu rôzne tvorivé dielne počas celej prehliadky. Bolo to úžasné, keď sa z každého voľného

„Nech pozitívna energia, ktorú si dodnes z tejto prehliadky pamätám, motivuje ďalšie generácie detí v ich spoločnej dramatickej tvorbe a tvorivosti a nech je tiež miestom, ktoré rozvíja kritické myslenie, formuje postoje a názory nielen na divadlo a podporuje otvorenosť a diskusiu.“

miesta v dome kultúry ozýval smiech, hudba, proste to tam žilo divadlom. Nadväzovali sa nové známosti, lásky, ktoré potom využívali večer na diskotéke alebo pri spoločenských hrách. Dielne viedli študenti VŠMU – budúci bábkoherci. V ZUŠ sa zase konali dielne pre dospelých. Som rada, že jej účastníci mohli spoznať prácu pani Marie Pavlovskej z Brna. Na prehliadkach som videla veľa detských predstavení, ale pamätám si z roku 1988 *Aprílovú školu* s Belom Felixom na javisku. Súbor zo Žiaru nad Hronom režírovala Irenka Novotná. *Malý princ* z Čadce, predstavenie režírovala Eva Matysová. DDS Ochoťníček z Púchova, úžasný a mnou obdivovaný Peter Hudák a jeho rozprávka *Pes Jeana Labadieho*. Z tých novších, ktoré mi utkveli v pamäti, je to súbor Prvosienka a ich inscenácia *ZA PLOTOM*.

ZLATEJ PRIADKE k jej 50. výročiu želim veľa tvorivých detí. Aby sa nikdy nestratila tá zlatá niť detskej fantázie. Nech sa v Šali ešte dlho stretávajú tie najlepšie súbory z celého Slovenska. Aby bolo z čoho vyberať, aby sa vždy našli peniaze na deti, lebo deti sú naša nádej. Nech platí: „Kam internet nemôže – pošle divadlo!“

„Aby sa nikdy nestratila tá zlatá niť detskej fantázie. Nech sa v Šali ešte dlho stretávajú tie najlepšie súbory z celého Slovenska. Aby bolo z čoho vyberať, aby sa vždy našli peniaze na deti, lebo deti sú naša nádej. Nech platí: „Kam internet nemôže – pošle divadlo!“

detí, pedagógov a verejnosti. Synergický efekt v prípravách rôznorodých sprievodných a vzdelávacích aktivít mala podporiť aj spoločná téma každého ročníka prehliadky. Tá prvá téma: Tajomstvo vychádzala priamo z rozprávky Zlatá priadka, po ktorej je pomenovaná samotná prehliadka a pracovala s veršom z rozprávky: „Ak uhádneš moje meno, nechcem ťa, ale ak ho neuhádneš, vezmem ťa. Hádaj len, hádaj.“

Asi najviac si pamätám práve nitrianske inscenácie – napríklad inscenáciu *Gilgameš* Detského divadelného súboru Eštesmesanedohodli v réžii Kamily Ševellovej a Martiny Filinovej, ale tiež viaceré inscenácie Marice Šiškovej ešte so súborom Rámus z Vinodolu: *Havran z kameňa* či *Luciin stolček*.

Zlatej priadke k jej 50. výročiu by som zažalala, nech je naďalej ostrovom tvorivosti, radosti a nových inšpirácií. Nech tá pozitívna energia, ktorú si dodnes z tejto prehliadky pamätám, motivuje ďalšie generácie detí v ich spoločnej dramatickej tvorbe a tvorivosti a nech je tiež miestom, ktoré rozvíja kritické myslenie, formuje postoje a názory nielen na divadlo a podporuje otvorenosť a diskusiu.

ROZHOVOR

Pri príležitosti 50. výročia Zlatej priadky v Šali, súťaže a prehliadky detskej dramatickej tvorivosti, položila Alexandra Štefková odborným pracovníckam divadelného oddelenia Osvetového ústavu/Národného osvetového centra, ktoré sa venovali detskému divadlu a detskej dramatickej tvorivosti, niekoľko otázok. Na otázky, ktoré boli orientačné, odpovedali: Brigita Hamvasová Koppová, Elena Bakošová Zlatošová, Iveta Meszárošová Žáková, Slavka Civiáňová a na záver pridal svoje „nečasové a nadčasové“ spomienky Ľubomír Šárik.

Kedy a ako ste sa po prvý raz osobne a profesijne stretli s detským divadlom či dramatickou výchovou?

Čo bolo pre vás prvoradé pri organizovaní celoštátnej súťaže a prehliadky detskej dramatickej tvorivosti?

Aké plány a ciele ste si zvolili vo svojej koncepcii a čo sa z nich podarilo zrealizovať?

Dajú sa v krátkosti vyjadriť premeny súťaže a prehliadky pod vašim vedením?

Čo bolo pre vás najťažšie pri prípravách takéhoto veľkého podujatia?

Čo znamenala súťaž a prehliadka pre slovenskú kultúru a školstvo, pre Národné osvetové centrum a pre váš osobný život?

Aký význam vidíte dnes v detskej dramatickej tvorivosti, resp. dramatickej výchove?

Ktoré témy najviac zaujímali detské divadelné súbory počas vášho pôsobenia?

Je nejaký súbor, inscenácia alebo situácia, ktorá vám dodnes utkvela v pamäti?

Čo by ste zaželeli Zlatej priadke k jej 50. výročiu?

Mgr. Slavka Civiáňová, PhD., Nitra

... divadelná dramaturgička a koordinátorka sprievodných a vzdelávacích podujatí na Medzinárodnom festivale Divadelná Nitra, projektová manažérka, autorka, zostavovateľka a/alebo spoluautorka viacerých publikácií, venuje sa tiež projektom neformálneho vzdelávania v divadle a histórii nitrianskeho divadla...

Po prvý raz som sa osobne a profesijne stretla s detským divadlom či dramatickou výchovou v Nitre na Základnej umeleckej škole Jozefa Rosinského, kde som ako štrnásťročná začala navštevovať literárno-dramatický odbor pod vedením Kamily Ševellovej a stala som sa tiež členkou Detského divadelného súboru Eštesmesanedohodli. S inscenáciou *Cisárove nové šaty* sme sa vtedy zúčastnili aj na celoslovenskej prehliadke v Šali, kde som sa potom viackrát vrátila aj s inými našimi nitrianskymi inscenáciami. „Dramák“ a naša milovaná teta Kamila zásadne ovplyvnili nielen moje profesijné smerovanie, ale celého nášho súboru.

Moje pôsobenie v Národnom osvetovom centre v Bratislave pri prípravách celoštátnej prehliadky v Šali bolo veľmi krátke. V podstate iba pár mesiacov v období priprav nového ročníka prehliadky. Jedným z mojich plánov bolo rozvíjať práve sprievodný a vzdelávací program počas prehliadky, viac zapájať do príprav a účasti mesto a školy z okolia, a tak viac popularizovať samotnú prehliadku a detskú dramatickú tvorivosť v očiach

foto Norbert Eggenhofer

VŠETKY CESTY VEDÚ DO...

SPAD, ZUŠ, Svidník (Darina Marková)

Inscenácia je o piatich myšiach, žijúcich si svoj život plný problémov vidieckych myší. Za spomenutie by stál najmä hlad a kocúr. Tieto problémy sa rozhodnú vyriešiť raz a navždy tak, že najprv kocúrovi zavesia zvonček okolo krku. Plán im však nevyjde kvôli strachu, a tak sa rozhodnú odcestovať. Myška „malomeštianka“ im ponúkne sa nastahovať k nej... do Svidníka. Kde natrafia na oveľa väčšie problémy, o ktorých sa im zatiaľ ani nesnívalo – ako napríklad pascu na myši alebo gazdu. Nakoniec prídu na starú známu pravdu – niet lepšieho miesta, ako je domov.

Hra bola milá, obohatená hudbou akordeónu, ktorá sa ozvala vždy v tých najtrefných momentoch. To, že sa im dobre hralo, nám dosvedčila aj Karolína Vargová: „Veľmi dobre sa nám hralo, bolo to úžasné, veľmi dobrá energia, dlho sme sa tešili na túto súťaž.“ Na otázku, či si vie predstaviť vlastnú hereckú kariéru odpovedala: „Áno, ja by som sa divadlu chcela venovať aj naďalej, hoci by som rada išla aj na vysokú školu.“

VŠETKY CESTY VEDÚ DO...

Sbájkami to je jednoduché iba na prvý pohľad (počutie atď.). Sú totiž založené na najjednoduchšej forme obľúbenej, rozšírenej a často funkčnej ľudskej schopnosti preniesť problém týkajúci sa subjektu na objekt. Umožňuje nám to získať od predmetného problému odstup a pokiaľ nie sme úplne beznádejné prípady, získame tým šancu problém pochopiť a následne vyriešiť. Za všetky príklady stačí spomenúť jeden – mám, dajme tomu, problém (y) s otcom. Na terapeutickom sedení (alebo na niečom, čo také sedenie imituje alebo má niektoré jeho vlastnosti) sa namodeluje situácia z našej rodiny a ja dostanem za úlohu hrať otca. Keby sme podrobne skúmali roly, ktoré si herci veľmi považujú, často by sme sa pri podrobnom skúmaní dostali k tomu, že majú veľa spoločných znakov s ich životnými situáciami, prípadne s prostredím, v ktorom žili alebo žijú. No a bájka je toho exemplárnym príkladom. Situácia (problém) je transponovaná do sveta zvierat alebo ľudí a ona (bájka) nám potom jednoduchou alegóriou povie pravdu, o ktorej sme dávno vedeli, len sme si ju z rôznych príčin odmietali uvedomiť. Bájka ako taká má však aj jeden zásadný problém – navonok pôsobí vtipne a múdro (ona taká v primerane jednoduchom prostredí aj je), ale pokiaľ sa ju pokúsime zasadiť do zložitejšieho kontextu, prípadne umeleckého tvaru, urputne sa bráni. Stále chce byť jednoduchou, vtipnou a múdrou alegóriou. Taká sa narodila, taká je a takou chce zostať. Nebudem ďalej chodiť okolo horúcej kaše (tie nemám rád ani

studené, nielo horúce) – k použitiu a využitiu bájky na divadelnom javisku som bol vždy silne skeptický. Po zhliadnutí predstavenia svidníckeho súboru ešte stále som, ale už vôbec nie veľmi. Oni na to išli totiž príjemne prefíkane. Vtiahli ma do „bežného“ života myší, nápadito, vtipne, sviežo a energicky rozohrali množstvo pekných dramaticko-tvorivých situácií a ich radosť z hry a hrania sa ľahko preskočila až do radu, v ktorom som sedel. Alebo menej zrozumiteľne – objekt, ktorý som spomínal v úvode, mi výrazne zosubjektivovali, čím silne obrúsili nepríjemne neestetické a ostré hrany alegórie do podstatne prijateľnejšej podoby. Svojou hravosťou a nápaditosťou ma dokonca dostali do stavu, že som bol (sediaci v hľadisku) ochotný zabudnúť na viacero logických lapsusov, ktoré sa im do ich milého dielka napchali cez nejaké nezabezpečené zadné vrátka. Za všetky spomeniem ten najvýraznejší – naozaj som usilovne premýšľal, ale doteraz nie som schopný pochopiť, prečo je doma na dedine lepšie ako v meste, ak smrť číha na oboch miestach.

Karol Horváth

DOBROTYS DETSKEJ POROTY:

„Páčila sa mi živá hudba.“
 „Ten dej mi neprišiel zaujímavý, ale pantomimický začiatok sa mi páčil najviac.“
 „Pantomimický úvod bol dobrý, ale keď začali rozprávať trochu to upadlo.“
 „Na to, že mali kocky zabalené len do igelitu, tak veľmi dobré...“
 „Bolo to pre menšie deti zamerané, ale bolo to milé.“
 „Čakala som, že hlavný veľitel bude chalan.“
 „Bolo vidno, že si to užívajú.“
 „Potrebovala som mať pocit, že ten kocúr je stále blízko, že sa ho bojíme, keby tam dali napríklad že je stále bližšie a bližšie. Také to stupňovanie...“

ALBUM

DDS Bebčina, ZUŠ Š: Baláža, Nová Dubnica (Miriam Martináková)

Inscenácia predstavuje chlapca narodeného do rodiny 6 žien – mama, babka, prababka a jeho 3 tety. Vyrastá na sídlisku s klebetnými susedmi a taktiež bez otca, čo mu život veľmi neľahčuje.

Album zachytáva jednotlivé úseky jeho života, ako napríklad fotka z jeho desiatych narodenín. Chlapec, túžiaci po tom, aby niekam patril, podlieha vplyvu spoločnosti a postupne začne klamať, kraďnúť a ubližovať iným. Je to príbeh o túžbe zapadnúť. O túžbe niekam patriť. A o chlapcovi, ktorého jeho zúfalá túžba dovedie až za hranice morálne ospravedlniteľných činov. Príbeh bol silný. Jeho podstata je dôležitá, ale aj drsná a nemali by sme na ňu zabúdať.

A ako sa kolektív zžil s danou tematikou? „Na škole sme sa do rolí vždy vžili, pretože máme skvelú učiteľku a vždy nám povie, že v divadle to nie sme my, ale tá postava, a zahrať to máme ako tá postava,“ povedala nám Klára Vinczeová. A svojej učiteľke, Miriam Martinárovej, odkazujú: „Je naša najlepšia učiteľka a nevieme si predstaviť mať niekoho iného, veľmi veľa nás toho naučila, čo sa týka divadelnej stránky, aj po ľudskej stránke. Je to náš veľký vzor. Veľmi ju ľúbime.“

DOBROTY DETSKEJ POROTY:

„Čo je človek schopný spraviť aby sa necítil byť odstrčený.“
 „Ladová sprcha...“
 „Precítila som odstrčenosť, nátlak spoločnosti, samotu.“
 „Papiere znázorňujú čas, ako všetko plynie, alebo jeho pocity, myšlienky, ešte je nepopísaný.“
 „Tá matka bola jeho svedomie.“
 „Dobré herecké výkony.“
 „Mne tá hudba prišla ako z vojnového čiernobieleho filmu.“
 „Snažil sa zapadnúť, o to išlo hlavnej postave, to bola tá filozofia toho alebo takto...“
 „Hlavnej postave chýbal jeho vnútorný svet, a chcela by som vidieť názor hlavnej postavy.“
 „Bolo to o tom ako veľmi potrebujeme mať ľudí pri sebe, a ako chcela hlavná postava patriť do skupiny teenagerov, ale nechápem prečo.“
 „Neukončený dej.“
 „Neviem, čo tým chceli povedať, ale možno chceli aby sme si to domysleli...“

CHCEM TAK VEĽA, KEĎ CHCEM BYŤ SÚČASŤOU... ?

Každý chce niekam patriť. Čo všetko sme ochotní pre to spraviť nám vo svojom predstavení „Album“ ukázal detský divadelný súbor Bebčina zo ZUŠ Štefana Baláža z Novej Dubnice.

Inšpirovali sa príbehom *Jakubove uniformy* z knihy Jozefa Krónera: *Neobyčajný testament*. Kolektív súboru pod vedením Miriam Martinárovej spracoval tému jednotlivca v spoločnosti v jasnej dramaturgii, keď jednotlivé obrazy v príbehu do seba nielen zapadali, ale vytvárali postupnú gradáciu k vyvrcholeniu pointy. Tá zostáva v otvorenom konci, pričom divákovi ponúka len dve alternatívy – buď sa poučí alebo bude za každú cenu robiť všetko pre to, aby zapadol do spoločnosti. Réžijno – dramaturgická koncepcia vychádzala zo základných dramatických situácií, ktoré nám od expozície až po katarziu vytvorili ucelený príbeh rodiny, do ktorej sa konečne narodil chlapec. Absencia otca v čisto ženskej výchove (mama, stará mama, prababka, sestry) zanecháva traumatický pocit, z ktorého logicky vyústi nemožnosť začleniť sa do komunity, v ktorej všetky deti otca majú. Hlavná postava chlapca začne využívať všetky dostupné metódy, aby sa stal súčasťou skupiny. Klame, kraďne a v závere je ochotný ublížiť človeku. Každá jedna situácia bola vypoňovaná, dohraná a varíovala s presným tempom. Scénograficky využívali prázdnu scénu, ktorú dotvárali len výrazovými prostriedkami a prácou s premenou bundy

na zips, ktorá v jednotlivých scénach bola čitateľným symbolom (zástera, frajerstvo, handra na zmývanie, odev dobrodruha/bojovníka a tak ďalej) a kúskom papiera (voľné krídla, vojenská čiapka, oheň, hambatý časopis a tak ďalej). Jednotlivé obrazy boli diferencované aj pomocou troch svetelných kužeľov nasvietených zhora a vytvárali tak presne definované hranice medzi hlavnou postavou, rodinou a komunitou susedov (alebo školskou komunitou). Kolektív súboru je vo výrazových prostriedkoch (reč, hlas, pohyb, výraz) veľmi dobre disponovaný a pri chórových výstupoch sú jedno telo a jedna duša. Pričom pracovať s chórom, aby v ňom konanie jednotlivcov bolo presné, jasné a kompaktné vyžaduje sústredenosť a tímovosť. Decká z Bebčiny sú krásnym príkladom kolektívu, ktorý je súdržný a riadi sa heslom: Jeden za všetkých a všetci za jedného. Jediným diskutabilným sa v inscenácii stalo používanie hudobných motívov, ktoré mali patetický ráz a rovnaký temporytmus. Téma je veľmi aktuálna aj v dnešnom období a dá sa jednoznačne povedať, že je nesmrteľná, pretože človek sa vždy bude snažiť byť súčasťou nejakej komunity. Dokedy je však tým, kým naozaj je, prípadne chce byť? Byť sám sebou... Sentimentálny odkaz pre dospelákov: budovať vnútorný hlas dieťaťa býva v dnešnej dobe umlčaný a má to fatálne dôsledky na ich mentálne zdravie a fungovanie v spoločnosti. Prosím, neumlčme hlas svojich detí a najmä toho večného dieťaťa v nás. Ďakujem :-)

Katka Hitzingerová

„INÍ“

Vaša banda, ZUŠ F. Špániho, Žilina (Barbora Jurčíková)

Divadelná hra inšpirovaná príbehom *O zelenom prasiatku* a ukazuje nám, ako byť iným nie je vždy jednoduché. Či už počúvame inú hudbu, obliekame sa alebo sa správame sa inak; všetci sme svojím spôsobom zvláštni, jedineční. Príbeh nám vtipne ukazuje krásu v odlišnosti a cestu, ako byť na svoju jedinečnosť hrdí. Zvláštnosťou „Iných“ je, že hra bola pôvodne predstavenie pre rodičov, až neskôr z toho spravili inscenáciu. A aké boli prípravy? Ako to vyzeralo pri navčičovaní textov? „Najprv sme si vymysleli celkový problém a napísali sme si k tomu myšlienky, neskôr z toho naša pedagogička Barbora Jurčíková zostavila scenár. Všetci sme sa na tom podieľali, prípravy boli... niekedy ťažšie, niekedy ľahšie,“ skonštatovali herci.

INÍ

Ach jaj, kdeže sú tie zlaté časy, keď na mňa na základke poľovali už mierne chlpaté žiaci vyšších ročníkov, pretože som recitoval na všemožných školských akciách (nenávidel som ich všetky, tie akcie, do jednej)... Možno vedeli rovnako ako ja, že som to dostal príkazom od slovenčinárky alebo od triedneho (verte mi, triedny bol také hovädo, že tomu sa neoplatilo papuľovať).

DOBROTY DETSKEJ POROTY:

„Tá spojitosť medzi príbehmi, ja som zabudol na konci, ktorý je ktorý, také podobné príbehy mali.“
 „Mne to prišlo ubehané.“
 „Nástup na scénu zo schodov bol zaujímavý.“
 „Mne sa páčilo ako sa to tým prasiatkom vrátilo, čiže karma.“
 „Malo to peknú myšlienku.“
 „To predstavenie bolo aj o šikane a mohlo by sa mohlo hrať v kultúrnych domoch, alebo v škole a viac by ma to bavilo ako keď sa učiteľ postaví pred tabuľu a začne rozprávať o šikane.“
 „Keď sa zastavili, tak niekedy to vyzeralo ako v dokumentárnom filme o dinosauroch.“
 „Chcela by som naozaj vedieť či počúva AC/DC.“
 „Priznajte sa, kto si spieval Ed Sheeran? Prihlási sa skoro celá ženská časť skupiny.“ „No dobre ženská časť poroty, ale Adam aj ty si sa hlásil...“

Vedeli, ale prečo by si nezapočali, keď som bol iný? Priznávam, možno tam bol aj nejaký iný dôvod, pretože som dosť rýchlo zistil, že na niektoré žiačky našej základky to moje vynútené predvádzanie sa celkom pozitívne funguje. Zistil som, tešil som sa, ale využiť som to vtedy nevedel (našťastie). Milí žilinskí divadelníci, prepáčte mi tieto staropamätové výlevy, ale môžete si za to sami. Nemali ste tak úspešne oprášiť moje synapsy. Povieť to jednoduchšie – veľmi dobre som rozumel, o čom a prečo hráte. „Ouče“ ma veľmi pobavilo. Možno mi nepovedali nič nové, ale to nevadí. Ja som bol vašou cieľovou skupinou pred rokmi, nie teraz. Čo však musím povedať – vašej príjemnej energii, radšeniu a zaujatiu témou i samotným hraním divadla by výrazne pomohlo, keby vaše dielko nebolo takmer dôsledne vybudované iba na princípe iný jedinec kontra uniformné „oučie“ stádo. A keby sa ako predely medzi jednotlivými situáciami nepoužívali kúsky vašich obľúbených pesničiek brutálne vytrhnuté z ich hudobného kontextu. Inak ďakujem a teším sa, že stále dorastajú nové a nové generácie „iných“. Pretože to oni, nie stádo, posúvajú náš svet dopredu.

Karol Horváth

EVA H.

Nejmenší častice, ZUŠ F. L. Gassmanna, Most, ČR (host)

Inscenácia našich hostí z Česka sleduje príbeh Evy Fialovej, neskôr Evy Hochhäuserovej a jej život počas jedných z najťažších chvíľ našej histórie. Dej sa odohráva v meste Most v období nacistického Nemecka a vychádza z rozhovorov s pani Evou. Zachytáva významné momenty, ako napríklad 15. marec 1939, deň, v ktorom henleinovci ťažko zbili jej otca. Táto hra bola iná ako ostatné. Herečky využívali pri svojej hre drevo – čo je podľa nás veľmi originálny nápad. Príbeh si vybrali pretože reprezentuje jednu paniu z mesta Most, a keďže pochádzajú z tohto mesta, chceli stvárniť jej život počas vojny. A na otázku ohľadom publika odpovedali: „Boli ste úplne úžasní, skvelí.“

DOBROTY DETSKEJ POROTY:

„Bolo to dôležité dielo o 2.svetovej vojne, ktoré bolo určené pre všetky vekové kategórie.“
 „Dobre to tam zachránili keď spadla noha.“
 „Pekne české divadlo s pravdivou udalosťou, ktorá mala citový prejav.“
 „Dievčatá dali do toho veľa energie, vôbec nemali trému.“
 „Vyzeralo to akoby to už predtým niekde hrali, v nejakom divadle alebo tak.“
 „Zaujímavé, myslím, že keď niekto preberá na dejepise 2. sv. vojnu, tak by som určite odporučila toto divadlo.“
 „Výborná improvizácia.“
 „Boli skvele zohratí, vedel by som si predstaviť druhý diel, len o inom človeku.“
 „Krásne spracovanie tragédie a poukázanie na minulosť, čo sa stalo, ako to hlavná postava prežívala, aj keď nie všetky príhody boli pekné.“
 „Bolo to po česky. Bol tam super humor.“
 „Bola to krásna myšlienka sprostredkovať zážitky staršej pani do divadla.“

